

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiae Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. An, & quo sensu malum Culpæ sit majus, magisque deterstable
per Contritionem perfectam, quàm malum pœnæ Inferni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

905. Dicendum est, ad Contritionem justificativam requiri motivum Charitatis Dei super omnia dilecti. Est Sententia clara S. Thomæ 9. 86. a. 3. in C. vbi dicit, ad rationem veræ Pœnitentiæ requiri, vt displiceat peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum. Questio hæc, cum sit facti (potuisset enim Deus alios etiam actus acceptare) probanda est ab auctoritate. Itaque

Ad probandam Conclusionem adducuntur varia Scripturæ testimonia 1. Joan. 3. *Qui non diligit, manet in morte.* Lucæ 7. *Cui minus dimittitur, minus diligit.* hoc est, ei qui nihil diligit, nihil dimittitur. Accedunt Patrum locutiones. S. Aug. *serm. 7. de tempore.* Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei. Verùm hæc & similia non difficulter recipere interpretationem, vt videre est apud Lugonem & Arriagam, nisi accederet gravissima auctoritas Concilij Trid. quod planè videtur conclusionem definitivè, ad quod pertinebat interpretari sensum Scripturarum, & attendere communem sensum DD. Ecclesiæ. Itaque Sess. 14. c. 4. distinguit inter Contritionem perfectam & imperfectam, quæ vocatur Attritio, quod Contritio tunc justificet sine Sacramento in re suscepto, quando est charitate perfecta, non item, quando ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ & pœnarum metu concipitur. Vbi observo, quod Concilium non tantum excludat actus procedentes ex metu pœnæ, sed etiam procedentes ex turpitudine peccati, tales autem sunt etiam actus, quibus detestatur peccatum prout opponitur honestati Religionis, Obedientiæ, Gratiitudinis, &c. Nam turpitudine peccati consistit in privatione rectitudinis debite, hoc est, honestatis illius formalis, quæ invenitur in actu Religionis, Obedientiæ, &c. adeoque qui movetur ab honestate objectiva Religionis, Obedientiæ, &c. ad detestandum peccatum, attendit turpitudinem peccati; & tamen talem actum, ait Concilium, non nisi cum Sacramento justificare: ergo rejicit Concilium etiam illos actus, quos admittit contraria Sententia.

Objicies. Si verba Scripturæ essent intelligenda de dilectione perfecta, essent falsa: sapè enim homo justificatur sine perfecta dilectione, scilicet per Sacramentum Pœnitentiæ cum sola attritione susceptum, sicut & per martyrium. R. Hanc objectionem etiam adversarijs solvendam esse; nam etiam sine illis actibus, ad quos illi extendunt efficaciam contritionis, potest quis justificari cum Sacramento Pœnitentiæ, nempe cum dolore ex metu gehennæ, quem tamen nemo dicit esse Contritionem perfectam. Itaque neganda est sequela: nam licet verba sint univèrsalia, est tamen subintelligendum, sicut in plerisque alijs regulis: præterquam in casibus exceptis in eadem Scriptura sacra: talis casus est vñs privilegij concessi per Sacramentum Pœnitentiæ, id quod optime probat P. Valentia d. 7. q. 8. punct. 3. §. Hoc verò, nisi enim hæc exceptio subintelligeretur, Christus non contulisset reverà, & cum efficacia suis Mini-

stris potestatem remittendi peccata, semper enim essent remissa per contritionem, vel Pœnitentiam non adesset, absolutio nihil operaretur, & sic beneficium Pœnitentiæ esset onus gravissimum, sine notabili & comparabili commodo. Voluit ergo Christus consulere fragilitati humanæ, & instituire Sacramentum, quod suppleret defectum dilectionis; ac proinde qui adhibet hoc Sacramentum, licet non diligit formaliter, diligit tamen æquivalenter, hoc est, substituit aliquid æquivalens dilectioni: sicut dicuntur omnia Sacramenta constare verbis, & tamen in Matrimonio non requiruntur verba formalia, sed sufficiunt æquivalentia, vt nutus: & sicut Christus dicitur, redemisse B. Virginem non formaliter, sed æquivalenter, hoc est præservando à peccato. Simili modo dicit S. Augustinus, quod non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, & tamen non semper restituitur ablatum formaliter, sed æquivalenter, v. g. pecunia pro equo ablato. Hinc nata est phrasis vitatissima Theologis, quod Sacramentum Pœnitentiæ faciat ex attrito contritum, non vtique formaliter, sed in effectu & æquivalenter.

906. Probatur Conclusio 2. Scriptura extra Sacramentum requirit ad Justificationem conversionem peccatoris ad Deum: Deuteron. 4. *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen ex toto corde quaesieris eum.* Joel. 2. *Convertimini ad me ex toto corde vestro.* Isaiæ 31. *Convertimini sicut in profundum recesseratis.* Atqui perfecta conversio intentionalis à creatura ad Deum, non fit nisi per actum Charitatis, quo Deus constituitur pro fine CVI, ergo hic solus est contritio justificativa. Minor probatur. Vt enim conversio sit perfecta, debet homo avertendo se à creatura converti ad Deum eo modo & perfectione, quo se per peccatum avertendo à Deo convertit ad creaturam: atqui hæc aversio consistebat in hoc, quod homo creaturam prætulit amicitia divina & Deo, constituendo creaturam pro fine CVI, ultimo: ergo vt conversio sit perfecta, debet Deus constitui pro fine CVI, ultimo: atqui hoc non facit vllus alius virtutis actus præterquam actus Charitatis; nam omnes aliæ virtutes habent ipsum hominem pro fine CVI (non tamen ultimo & adæquato, sed vltèriùs referibili à Charitate ad Deum vt finem CVI, vltimum) nempe quia amant ipsi homini suam honestatem: ergo solus actus Charitatis est perfecta conversio.

CONTROVERSIA II.

An, & quo sensu Malum culpæ sit majus, magisque detestabile per Contritionem perfectam, quàm malum Pœnæ Inferni.

907. Dicendum est, Malum culpæ prout est offensa Dei, esse majus malum quàm malum pœnæ aternæ, & per contritionem magis detestandum

detestandum affectu pratico. quæ vltima verba quare addantur, patebit ex solutione quintæ objectionis. Ità omnes Catholici. Omisâ probatione RR. non minùs operosâ quàm obscurâ,

Probatur Conclusio 1. In comparatione duorum malorum illud est altero majus malum magisque detestabile, quod simpliciter reddit hominem malum, alterum verò potius jam supponit malum quàm faciat: atqui malum culpæ reddit hominem simpliciter malum, non item malum pœnæ, quod jam supponit malum: non enim homo est malus, quia punitur (dicente S. Dionysio: *Puniri non est malum, sed esse pœnâ dignum est malum*) sed econtra ideo punitur, quia per peccatum malus effectus est: ergo, &c. Major probatur. Per illud redditur aliquid simpliciter malum, per quod redditur ineptum ad suum vltimum finem: sed homo per peccatum redditur ineptus ad suum vltimum finem, & per nihil aliud: non quidem per aliquid præcedens, nam omnia quæ præcedunt, sunt idonea vt hominem perducant ad vltimum finem, etiam tentationes à dæmone immixtæ: sed neque per aliquid subsequens: hæc enim supponunt hominem beatitudine, quia jam inuenit hominem per peccatum redditum ineptum ad beatitudinem, vt pote quo constituitur inimicus Dei, indignus gratiâ sanctificante, quæ est radix beatitudinis.

Probatur 2. Illud, cuius Deus auctor esse non potest, est majus malum illo, cuius est auctor, & quod in ejus laudem & gloriam cedit. Sed peccatum est malum, cuius Deus auctor esse non potest, (vt lib. 2. probatum est) econtra pœnæ æternæ Deus est auctor, indeque gloriosus atque laudabilis. ergo, &c.

Probatur 3. Illud malum quod à Sapientissimo agente adhibetur ad cavendum alterum malum, est minus malum altero; sed pœna damni & sensûs adhibetur à Deo ad impediendum malum culpæ: ergo illud est minus malum isto. Major patet. v. g. medicus præcidit brachium, vt vitam salvet: econtra stultè ageret, qui in Caussidicum mille florenos expenderet, vt lucraretur causam vnus floreni. Minor autem probatur. Nam Deus minatur pœnam æternam, vt absterreat à peccato; & commissio peccato infligit pœnam æternam, vt alios ab eodem absterreat. Declaratio & limitatio Conclusionis pendet, & patebit ex objectionum solutione.

908. Obijcies 1. Si malum culpæ est per Contritionem magis detestandum, quàm malum pœnæ, sequitur, quòd casu quo homo constitueretur in eo necessitatis articulo, vt vel deberet de novo peccare mortaliter, vel adire pœnam inferni, deberet vi Contritionis potius eligere infernum quàm peccare: consequens imprimis est valde durum, & videtur esse supra vires humanas: deinde etiam ex alio capite videtur hoc absurdum: ergo, &c. Sequelam omnes admittunt cum S. Anselmo *ib. de similitudinibus c. 190.* sequelam verò esse absur-

dam videtur agnovisse Durandus in 4. dist. 7. docens, malum æternæ pœnæ nunquam eligibile ad vitandum peccatum: & licet RR. communitè interpretentur, quasi loquantur de facto, quia defacto Deus decrevit non pertinere eventum, quo electio inferni sit medium ad vitandum peccatum, nihilominus, quidquid sit de mente Durandi, Casum de facto contingere posse concedit Lugo, & est iste. Petrus existens in peccato mortali putat ex invincibili errore, necitans posse salvari sine Sacramento Pœnitentiæ re saltem cogitare autem à Tyranno ad abnegandam Christi fidem, vel ad moriendum, neque est copulatio: potest autem conferre Sacramentum Pœnitentiæ: in hoc casu Petrus necessario iudicatur vel vitandum esse ad infernum, ob peccatum jam commissum, vel de novo peccandum abnegando fidem. Quòd autem absurdum sit, in hoc casu Petrum obligari ad eligendam mortem, & persequens infernum (in sua erronea æstimatione) præ abnegatione fidei, probatur; quia in hoc potest homo ex motivo pœnitentiæ specialiter adhibere media ad delendum peccatum jam commissum. non habet autem præfens aliud medium quàm prolongationem vite, donec horum veniat confessarium: non potest autem vitam prolongare nisi abnegando hic & nunc certam fidem: ergo honestum est illi, vt hoc medium, quæ est actus virtutis Pœnitentiæ specialis. Sicut Petrus potest in hoc casu formare iudicium, se morti ad abnegandam fidem: est enim naturaliter obligatus ad non præcludendam sibi viam & spem qualemcunque consequendæ salutis & vitæ finis ad quem est creatus, & ad non eligendum illud, quo electio est illi necessario desperandum de salute. atqui superest vnica via & spes, à prolonget vitam abnegando simulatore fidem contra si eligat mortem, est illi desperandum de salute. de qua nunquam licet desperare. Ergo, &c.

909. Ad hanc difficultatem tres resolutiones adhiberi possunt, quarum duæ sunt à RR. tertiam ego alijs dijudicandam proponam.

Primò ergo responderi posset, concedendo sequelam; negando minorem quoad vitandum membrum, vel potius distinguendo quoad vitandum membrum: est talis electio dura, dicitur quàm suâ culpâ induxit ipse homo per primum peccatum, conceditur, secus negatur: neque potest homo de illa duritie conqueri rationabiliter, cum enim peccando se reum constituit æternæ pœnæ, possitque à Deo statim sine mora detracti in infernum, non potest durum videri, si obligetur ad infernum eligendum ne de novo peccet, & vitandum augeat, eoque aucto possit statim ad gratiam pœnæ damnari: sicut qui reus capitis ad supplicium ducitur, non potest conqueri quòd obligetur porrigere collum ferro; si enim retulisset, auctori aut iudici, augebit culpam, & graviore supplicio afficietur: quo cognito non requiritur gratia, sed spontaneam porrectionem collis, ex proposito delicto. Quoad probationem secundam

hri, negatur ad Pœnitentiã virtutem pertinere, eligere quæcunque media ad delendum peccatum, sed eligere media à Deo approbata, non enim sunt faciendã mala, vt eveniant bona. Hæc est prima responsio, quæ pluribus replicis exagitari posset. Ob quas

910. Secunda responsio huic è diametro opposita est, negando posse accidere talem casum, in quo peccatum & pœna æterna ita veniant in comparationem deliberativam, vt vel admittendum sit peccatum, vel eligenda pœna æterna formaliter spectata, & cum perpetua dissolutione amicitia divina. Probant 1. Peccatum non potest esse medium necessarium ad evitandam pœnam æternam: sed hoc fiet in tali casu, si alterutrum esset necessarium, pœna vel culpa: ergo, &c. probant majorem. Repugnat peccatum esse licitum & honestum: sed si esset in aliquo casu necessarium ad evitandam pœnam æternam, esset licitum & honestum, quia valde evidens est, quòd liceat cuivis tendere ad vltimum finem, ad quem à Deo est ordinatus, & facere id, quod ad hunc consequendum est simpliciter necessarium: ergo non potest dari casus, in quo peccatum sit simpliciter necessarium ad evitandam pœnam æternam. Probant 2. Si posset talis casus accidere, tunc obligaretur homo ad eligendam potiùs æternam pœnam quàm peccatum, quia peccatum est simpliciter ineligibile: atqui non potest esse obligatus ad eligendam istam pœnam in his circumstantiis, quia deberet dicere: Ego vt Deum non offendam, volo æternum manere ipsius inimicus, & ipsum offensum & iratum habere: hoc autem iam esset contra aliud præceptum, quo quilibet est obligatus, vt in via positus velit Deum offensum sibi reconciliare, si potest: ergo non potest esse obligatus etiam, vt dicat: ego in æternum volo esse inimicus Dei. Probant 3. Si homo in aliquo casu teneretur eligere pœnam æternam, deberet hæc obligatio provenire ex præcepto Charitatis, quo tenemur amare Deum super omnia, & plus etiam quàm nos ipsos; sed ex hoc præcepto non potest oriri prædicta obligatio, quia hoc præceptum ordinatur ad procurandam & conservandam amicabilem conjunctionem nostræ voluntatis cum divina, & consequenter vi istius præcepti non possumus obligari ad aliquid, quod est directè impeditivum & exclusivum hujus conjunctionis: sed æterna damnatio est talis: ergo ex præcepto charitatis non possumus obligari ad eam eligendam.

Ad Casum à Lugone propositum respondent, posse accidere, vt aliquis putet, peccata tantum posse remitti per Sacramentum Pœnitentiæ actu susceptum: verum talis constitutus in necessitate, qualis ponitur in casu, necessariò iudicaret, abnegationem fidei vel adulterium esse sibi licitum, quia iudicaret hoc esse medium necessarium unicè & simpliciter ad consequendum vltimum finem, & Deum reconciliandum, quod est formaliter esse honestum & licitum, adeoque non teneretur eli-

gere pœnam æternam, sed potiùs vt medio necessario ad salutem, cum quilibet homo sit obligatus, vt in via amplectatur media simpliciter necessaria ad eum finem, ad quem tenetur tendere.

Quod si casum ita fingamus, vt talis homo simul iudicet, abnegationem fidei esse inhonestam hîc & nunc, & tamen etiam esse simpliciter necessariam ad consecutionem vltimi finis, respondent isti, eum habiturum iudicia omnino contraria, adeoque fore ita perplexum, vt ad nihil obligetur, neque peccet, quidquid eligat; sicut si quis iudicaret, mendacium semper esse peccatum, & ex altera parte crederet etiam, se obligari ad iudicandum proximum, quod hîc & nunc putat fieri non posse sine mendacio, non peccaret, licet eligeret mendacium putans esse peccatum. Hæc est altera quorundam ingeniosorum Responsio.

911. Vt aliam, & tertiam responsionem mihi probabiliorẽ & expeditiorẽ subijciam, suppono priùs doctrinam pulcherrimam & consolatoriam, quam alibi, & ad aliud propositum, tradit Card. Pallavicinus, nempe, nunquam fieri posse, vt homo vltimo auxilio supernaturali cooperetur, & tamen damnetur: rationem dat: quia vltimum auxilium supernaturale est essentialiter medium, & vt tale eligitur à Deo, vt homo, cui illud gratis confert, eo mediante perveniat ad vltimum finem: ergo si homo illi cooperatur, & actus correspondens illi auxilio non est sufficiens ad justificationem, Deus vt auctor supernaturalium necessitatatur vi collationis talis auxilij, ad procurandum aliud auxilium, disponens & sufficiens ad justificationem, si homo cooperetur: si ergo homo cooperabitur, justificabitur, sin minus, damnabitur, quia vltimum auxilium frustra vit. Hac doctrinã suppositã,

Ad Casum Lugonis respondeo, quòd ad Providentiam Dei spectet, providere illi homini talem illuminationem, cum qua si cooperetur, justificabitur: cum enim adhuc sit in via, & vt ponitur in casu, recipiat adhuc auxilium supernaturale, disponens ad nolendum negare fidem, hoc ipso illuminabitur taliter, vt intelligat, se ita posse non negare fidem, vt simul etiam possit evadere pœnam æternam: v.g. cognoscat ad Dei bonitatem spectare, vel non permittere, vt mors inferatur à Tyranno, vel dispensare in lege illa vniuersali de non salvando peccatore nisi per Sacramentum Pœnitentiæ, sicut dispensat Deus cum Martyribus, nam talis homo moriendo pro fide, esset vtrique Martyr. Et hæc responsio mihi videtur expeditissima, donec alius meliorem suggerat.

912. Obijcies 2. Malum æternum & irreparabile, est majus illo quod est reparabile; sed pœna inferni est irreparabilis & æterna: malum autem culpæ est reparabile per pœnitentiã: ergo illud est majus isto. R. Majorem vniuersim esse falsam. Nam malum amissæ Virginitatis ex: gr. (quod fieri potest per actum conjugalem honestum)

O o o o 3

honestum) est malum irreparabile, & tamen vitæ non est majus, quam malum culpæ: idem est de malo cæcitate, & similibus. *R. 2.* Negando minorem. Nam reverâ quocumque modo est irreparabilis pœna inferni, postquam semel incepta est, eo ipso modo est irreparabilis culpa, postquam accessit finalis impœnitentia: antecedenter verò sicut culpa est reparabilis per pœnitentiam, ita per eandem est declinabilis pœna inferni: deinde inferni irreparabilitas præsupponit tanquam causam culpam vt irreparabilem post finalem impœnitentiam, & sic infernus est irreparabilis propter irreparabilitatem culpæ: propter quod autem vnumquodque tale, illud magis tale: ergo magis vnumquodque est irreparabilis culpa quam infernus.

913. *Objicies 3.* Sicut illud est melius, propter quod habendum quæritur aliud, ita illud est deterius, propter quod vitandum vitatur aliud, juxta illud: propter quod vnumquodque tale &c. atque peccatum vitatur ad vitandam pœnam inferni. *ergo &c.* Ad hanc objectionem respondet P. Esparza, illud malum esse majus, quod boni oderunt magis, non quod mali, quia soli boni sequantur rectam rationem, quæ est vera regula bonitatis & malitiæ: boni autem magis oderunt malum culpæ quam pœnæ, & mali e converso, juxta illud Horatij: *Oderunt peccare mali formidine pœnæ: oderunt peccare boni virtutis amore.* Hac tamen responsio patitur difficultatem, si spectetur vt verba sonant. Nam etiam juxta rectam rationem potest quis ad vitandam pœnam inferni vitare peccatum, neque hic actus est proprius malorum: Deus enim non tantum malis, sed etiam bonis minatur infernum vt absterreat a peccato: ergo est juxta rectam rationem, moveri hac comminatione. Quidquid ergo sit de hac responsione,

Aliter & clarè respondeo, distinguendo inter hæc duo: *A:* eligi hic & nunc præcisè propter *B:* & *A:* esse præcisè eligibile propter *B.* Hoc posterius arguit *A,* esse minus bonum quam *B.* quia habet præcisè rationem medij respectu *B,* tanquam finis. Bonitas autem medij quæ talis, minor est quam bonitas finis, quia est præcisè bonitas desumpta à bonitate alterius. & hoc sensu etiam conceditur, quòd malum præcisè vitabile propter vitandum alterum, sit minus malum. Sed jam nego, peccatum esse præcisè vitabile propter infernum: est enim etiam per actum charitatis vitabile propter Deum vt finem *CVI,* secluso omni periculo inferni. Quoad prius verò membrum meæ distinctionis dico, eò quòd hic & nunc eligam præcisè *A.* propter *B.* bene quidem argui, à me minus amari *A,* quam *B,* sed nullo modo argui, quòd *A.* sit minus bonum in se, quam sit ipsum *B.* possum enim, optimè gnarus *B.* esse minus bonum quam *A.* magis amare *B.* quam *A.* sic peccans gnarus Deum esse meliorem quavis creaturâ, potest magis amare creaturam quam Deum: imò simile quid contingit in actu licito, & honesto: vt si quis eligat Calibatum præcisè propter bonum stu-

dij & peregrinationis liberæ per varia regna, prorsus Calibatum in se esse meliorem quam studium & regnorum considerationem: nihilominus tamen si non esset studium aut peregrinatio, duceret vxorẽ. Econtra etiam potest quis hic & nunc vitare infamiam præcisè ad vitandam jacturam alicujus lucri, & sic de alijs, præcisendo ad hoc, quod acturus esset, si jactura lucri non sequeretur: sed tamen certum est, jacturam famæ esse in se magis malum quam jacturam lucri: ergo pari modo potest quis hic & nunc vitare peccatum propter infernum, præcisendo quid acturus esset, si infernus non consequeretur culpam.

914. *Objicies 4.* Illud quod privatur potentiâ ad actum, est pejus quam illud quod privatur solo actu: vt *g.* Cæcitas est magis malum, quam præcisè negatio visionis, aut recitatae fantes negationem visionis, & abscissio potestatis majus malum, quam præcisè ligatio potestatis vniuersalis actu ambulationis, quia cæcitas & abscissio privant potentiâ ad actum visionis & ambulationis: atque pœna æterna privatur potentiâ ad actum bonos, quibus homo potest redire ad amorem Dei, & consequi suum finem, peccatum respicit solummodo actibus: ergo est minus malum. Ratio à priori videtur esse, quia privatio actus secundum se, continetur in privatione actus secundum se potentiæ. *R.* Distinguendo majorem, in privatione potentiæ non est effectus privationis actus secundi, concedo, si est effectus illius, negotiorum: jam verò pœna æterna vt privatio potentiæ ad actus bonos, est effectus peccati, & abscissio privatio potentiæ continetur in peccato vt causa, ac præterea, vt supra notavi, peccatum habet etiam ex alio capite malitiam quam quòd malum peccati. Non ita se res habet in Cæcitate respectu tenebrarum aut negationis visionis, abscissione respectu ligaminis, hoc enim non est effectus abscissionis &c.

915. *Objicies 5.* Illud malum est ab alijs majus, quod vt imminens est materia majoris peccati, sicut doloris, quam aliud malum præsens vel futurum: sed pœna inferni vt incurrenda, est materia justis majoris doloris, quam culpa præsens vel futura. *ergo &c.* Minor probatur à paritate. Vnde quisque rationabiliter magis doleret, si in peccato paulò post fore in circumstantijs moraliter necessitatibus ad peccandum mortaliter, quam subito, sciens se de præsens esse in peccato vitare, vel Deum permittitur esse, vt labatur in vitio, ne spe vitandi, licet physicè vitari possit, licet non aequè à nobis estimatur atque necessitas spei salutis. Jam subsumo pro casu nostro. Atque peccatum inferni infert moralem & sine spe vitandi mortalem gravissimè peccandi mortaliter per mortem aternitatem: ergo pœna inferni est materia majoris justis doloris, quam præsens culpa vitanda est.

Ob simile argumentum P. Arriaga in 2a. 2a. dicitur, non carere magnâ probabilitate, quòd

Ive mendacium posset rectè eligi ad vitandum infernum, si alterutrum esset necessarium, & talem electionem Deo magis placituram, adeoque tunc mendacium non fore peccatum. Quæ doctrina est contra communem sensum DD. & etiam si vera esset (quod non, est) non solveret præsentem objectionem.

Respondetur cum Card. Lugo, & Pallavicino c. 9. n. 105. distinguendo inter affectum speculativum & practicum, hoc est, electivum. Itaque de affectu practico non procedit nec probat objectio, sed benè probat de affectu speculativo, hoc est, non influente in culpam, nec illam eligente. Sic etiam potest quis affectu speculativo gaudere de culpa præterita, propria & aliena, tanquam materia humilitationis, compunctionis &c. Et propter hæc addita sunt in Conclusionem ultima verba: *Affectu practico*. Hinc tamen non sequitur, poenam inferni esse simpliciter majus malum peccato, quia hoc desumendum est per ordinem ad affectum practicum.

Replicabis. Objectum affectus practici & speculativi nihil inter se differunt: ergo repugnat vnum affectum esse honestum & alterum inhonestum: debet enim honestas vel inhonestas desumi ab objecto. R. Negando antecedens. Nam affectus practicus tendit in objectum ut habens dependentiam à libero exercitio sui subiecti, vult enim objectum facere, & dependere à se. affectus verò speculativus vult objectum se-

cundum circumstantiam independentiæ à se, si-ve, ut ponendum ab alio, in exemplò. desiderat aliquis amico iacturam bonorum temporalium, quia videt, quòd sint ipsius ruina spiritualis: & talis affectus speculativus vult illam iacturam ut ponendam aliquo casu fortuito, vel alio à se independente, & est honestus, sic S. Augustinus desideravit superbis lapsum, quando dixit *lib. 14. de Civit. c. 13. ad finem*. [Audeo dicere, superbis vtile esse cadere in aliquod manifestum peccatum, ut sibi displiceant, qui jam sibi placendo ceciderant.] Non licet tamen illam iacturam velle practicè, hoc est, velle illam inferre. Jam ergo, quando quis affectu speculativo minùs odit peccatum mortale ut jam existens, vult præcè hoc quod est: poni à Deo seu conservari id, in quo consistit peccatum habituale secundum id quod superaddit actuali, & hoc non est aliquod liberum exercitium hominis, sed vel negatio condonationis, vel negatio gratiæ &c. pro diversitate sententiarum in hoc puncto, de quo actum in 2. libro. Item quando quis affectu speculativo minùs odit permissionem divinam peccati quàm infernum, mavult poni in illis circumstantijs, in quibus Deus videt eum lapsurum, quod iterum est objectum ponendum independentem ab exercitio libertatis humanæ, & sæpè est beneficium, quando scilicet est occasio majoris sanctitatis, imò effectus Prædestinationis, ut tradunt SS. PP.

CAPVT III.

DE NECESSITATE POENITENTIÆ.

CONTROVERSA I.

An defacto Pœnitentia sit necessaria necessitate medij.

TRiplex quæstio circa necessitatem Pœnitentiæ est; 1. an defacto, ex divina saltèr ordinatione & decreto, sit retractatio peccatorum commissorum necessaria necessitate medij. 2. an etiam sit necessaria necessitate medij in ordine ad potentiam Dei absolutam. 3. an sit necessaria necessitate præcepti, & quomodo. Ad 1. quæstionem quæ facilis est,

DICO 1. Aliqua retractatio, vel formalis vel virtualis, est defacto necessaria necessitate medij. Habetur in Trident. *sess. 14. c. 4.* Per virtutalem Pœnitentiam intelligimus actum, qui quidem non est explicite reflexus supra peccata commissa, formalisque eorum retractatio, est tamen talis profectio honestatis objectivæ oppositæ, ut

sit impossibilis cum voluntate committendi tale peccatum, & consequenter si occurreret memoria peccati commissi, talis actus determinaret ad formalem retractationem peccati commissi. Probat ex S. Scriptura. *Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Eccles. 2. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Dei. Apocal. 1. Age pœnitentiam, sin minus, veniam tibi cito. Ezech. 18. & alibi passim.* Congruentia cur Deus ita ordinaverit, ut homo post lapsum aliter non admittatur ad gratiam, redditur à S. Thoma *q. 86. a. 2.* & illustratur à Recentioribus. Homo est agens liberum, & per peccatum liberè se avertit à Deo, & convertit ad creaturam, ideo congruum est, ut non redeat ad Deum, nisi per motum contrarium priori, per motum scilicet intentionalem